

Kóczyán Balázs:

Kell-e aggódni a Brexit hazautalásokra gyakorolt hatásától?

Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkat követően jelentősen nőtt a külföldön munkát vállaló magyar állampolgárok száma és az általuk keresett jövedelem, ami makrogazdasági szempontból két csatornán keresztül is fontos szerepet tölt be. Egyrészt a belföldi fogyasztáson és beruházáson keresztül hozzájárul a gazdasági növekedéshez, másrészt a gazdaság külső finanszírozási képességét is növeli. Az Egyesült Királyságban június 23-án lezajlott népszavazást követően számos elemzés kockázatként kezelte a külföldön dolgozó magyarok hazautalásainak kérdését. A rendelkezésre álló adatok alapján, a külföldön dolgozó magyar munkavállalók keresetei és hazautalásai jelentős összeget tettek ki 2014-ben, azonban ennek csak kisebb része származott az Egyesült Királyságból. Így a külföldiek munkavállalására vonatkozó szabályok esetleges szigorodásának nem lenne jelentős hatása a fizetési mérleg egyenlegére Magyarországon. Cikkünkben áttekintjük, hogy a fizetési mérleg milyen adatokat tartalmaz a hazautalt jövedelmekkel kapcsolatban, illetve hogy ezek mekkora összeget tettek ki az elmúlt évek során, és mennyire jelentős az Egyesült Királyság szerepe Magyarország számára.

1.1. A külföldi jövedelmek elszámolása a fizetési mérlegben

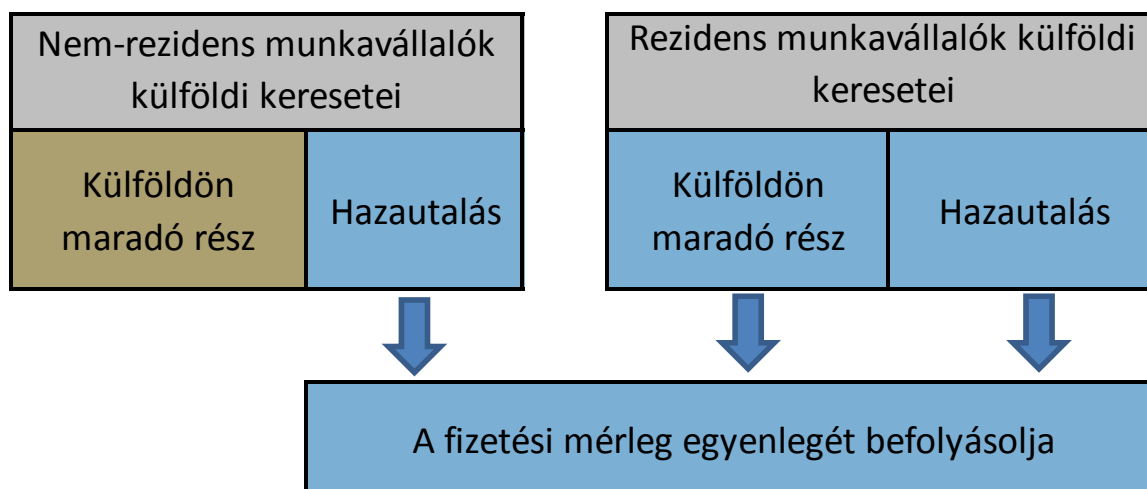
A fizetési mérlegben a rezidens és nem-rezidens szereplők közötti pénzügyi és reálgazdasági tranzakciókat rögzítik. A külföldön történő munkavégzés fizetési mérlegre gyakorolt hatása szempontjából a munkavállalók besorolásában nem az állampolgárság, hanem a külföldön eltöltött idő a döntő szempont. Egy külföldön átmenetileg (egy évnél rövidebb ideig) élő magyar munkavállaló hazai rezidensnek számít, mivel állandó lakhelye Magyarországon van, „alapvető gazdasági érdeke” Magyarországhoz fűződik¹. Ezzel szemben, ha egy magyar munkavállaló tartósan (egy évnél tovább) dolgozik és él külföldön, állandó lakhelye külföldön van, úgy a fizetési mérleg szerint ő már nem-rezidensnek minősül. Egyszerűbben fogalmazva egy háztartást a fizetési mérleg abban az országban tekint rezidensnek, ahol életvitelszerűen él.

¹ Magyarország fizetésimérleg és külfölddel szembeni befektetésipozíció-statisztikái, MNB (2014)

Az átmenetileg külföldön dolgozók így a fizetési mérleg szerint hazai rezidensnek számítanak, és az általuk külföldön kapott teljes munkabér megjelenik a fizetési mérlegben (erre a munkabérre a sajtóban általában – helytelenül – hazautalt jövedelemként hivatkoznak). Ennek a munkabérnek ugyanakkor csak egy része viselkedik hazautalásként, ami viszont – mivel két rezidens szereplő közötti tranzakció – számszakilag nem jelenik meg a fizetési mérlegben. A fizetési mérlegben a teljes munkabér szerepel, ami magában foglalja a jövedelem külföldön elköltött, valamint hazautalt részét is, azonban a két tétel nem különíthető el. Ezzel szemben a tartósan (egy évnél tovább) külföldön dolgozó munkavállaló a fizetési mérleg alapján már nem-rezidensnek számít. Ennek megfelelően az általa kapott munkabér (két nem-rezidens közötti tranzakció) nem jelenik meg a fizetési mérlegben. Azonban, ha egy ilyen munkavállaló jövedelmének egy részét hazautalja, úgy ez a hazautalás (nem-rezidens és rezidens szereplő közötti pénzmozgás) már javítja a folyó fizetési mérleg egyenlegét.

A rezidens munkavállalók külföldi keresetét, és a nem-rezidens munkavállalók jövedelmeit szemléletesen szemlélteti az 1. ábra, ahol a fizetési mérlegben is megjelenő tételeket kézzel emeltük ki. A továbbiakban a külföldi munkabérek vagy jövedelmek alatt a külföldön átmenetileg dolgozó rezidens munkavállalók külföldről kapott teljes keresetét értjük, míg a hazautalások alatt a tartósan külföldön élő nem-rezidens, magyar munkavállalók által hazautalt jövedelmekre gondolunk.

1. ábra: Az átmenetileg és tartósan külföldön dolgozók jövedelmeinek és hazautalásainak szemléletes ábrája

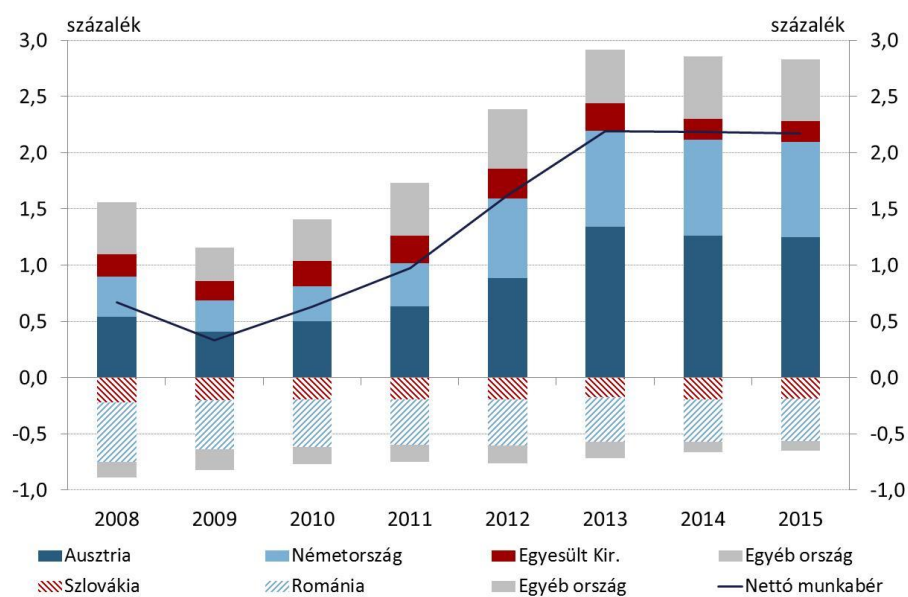
A következő elemzésben részletesen bemutatjuk a külföldön dolgozó magyarok munkabérének és hazautalásainak alakulását, ami 2015-ben tovább bővült és mintegy 3,6 milliárd eurót tettek ki. Ennek hatását a fizetési mérleg egyenlegében mintegy 0,8 milliárd euróval mérsékli a Magyarországon dolgozó külföldiek hazautalása és munkabére. Összességében tehát a hazautalások és külföldi keresetek tavaly mintegy 2,8 milliárd euróval javították a külső finanszírozási képességet.

1.2. Melyik országban dolgoznak átmenetileg magyar munkavállalók?

Az átmeneti munkavállalás szempontjából a magyar munkavállalók számára – a jövedelmek alapján – Ausztria és Németország a legvonzóbb, ahol a munkabérek 2015-ben mintegy 2,3 milliárd eurót tettek ki (2. ábra), ami az összes külföldi kereset (3 milliárd euro) háromnegyedét jelenti. Az átmeneti külföldi munkavállalás mértéke Németországban és Ausztriában 2011-et követően indult jelentős bővülésnek, amikor feloldották az utolsó, magyarok munkavállalását korlátozó szabályokat. Ezen országok népszerűsége feltehetően földrajzi közelségükhöz köthető. Érdekes azt is megjegyezni, hogy a munkajövedelmek szempontjából kiadást jelent a Magyarországon átmenetileg dolgozók mintegy 700 millió eurós keresete. Ebben legjelentősebb szerepe a Romániából és Szlovákiából érkező munkavállalóknak van, akik vélhetően jelentős részben a környező országokban élő, magyarul is beszélő állampolgárok itthoni munkavállalásának köszönhető.

Az adatok alapján az átmeneti külföldi munkavállalás szempontjából az Egyesült Királyságban keresett bérek összege nem nevezhető különösen jelentősnek. Az Egyesült Királyságban 2015 során ugyanis csak mintegy 200 millió euro értékben kaptak munkabért átmenetileg külföldön dolgozó magyar munkavállalók, ami az összes külföldi munkabér mindössze 7 százalékát teszi ki.

2. ábra: A külföldön átmenetileg dolgozó magyar munkavállalók és a Magyarországon átmenetileg dolgozó külföldiek jövedelme (a GDP arányában)

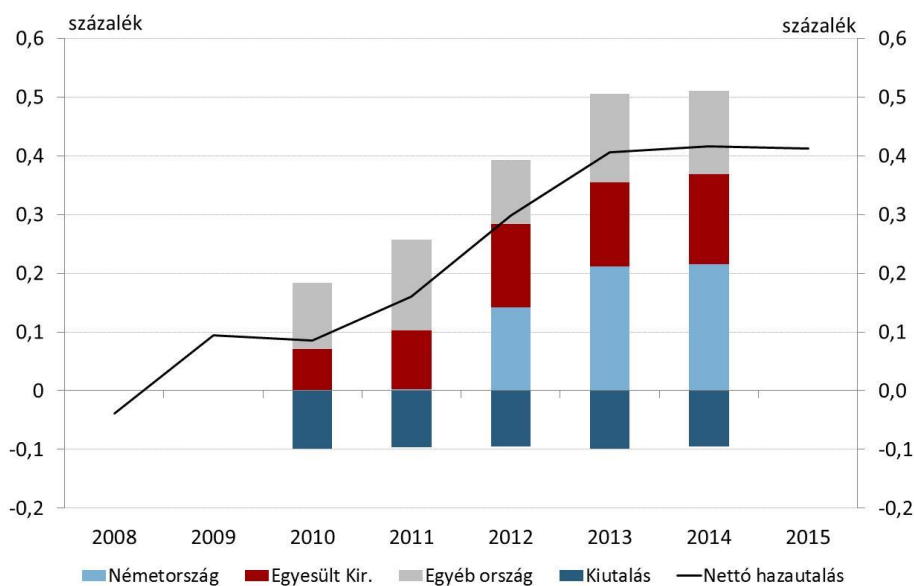
Forrás: Eurostat

1.3. Mely országokból utalnak haza a tartósan külföldön élő magyarok?

A tartósan külföldön élők a fizetési mérleg szerint külföldinek (nem-rezidensnek) minősülnek, így az általuk hazautalt jövedelem a fizetési mérlegben szerepel. A hazautalások értéke a válságot követően nőtt meg jelentősen, és 2015-re mintegy 550 millió euróra emelkedett (3. ábra). Az Egyesült Királyságból hazautalt jövedelmek értéke 2014-ben mintegy 160 millió eurót tett ki, ami az összes hazautalás 30 százalékáa. A hazautalások szempontjából ezzel az egyik legjelentősebb országnak számít, azonban érdemes megjegyezni, hogy korábban nagyobb súllyal rendelkezett, ami az elmúlt évek során fokozatosan mérséklődött.

Ahogy az átmeneti munkavállalásnál is tapasztaltuk, úgy a hazautalásoknál is elmondható, hogy Németország szerepe az elmúlt években fokozatosan emelkedett, és 2013-ra az innen hazautalt jövedelmek értéke már meghaladta az Egyesült Királyságból érkezőket. 2014-ben pedig a Németországból hazautalt jövedelmek értéke már több mint a 220 millió eurót tett ki, míg az Egyesült Királyságból 160 millió eurót utaltak haza.

3. ábra: A tartósan külföldön dolgozó magyar munkavállalók hazautalásai (a GDP arányában)

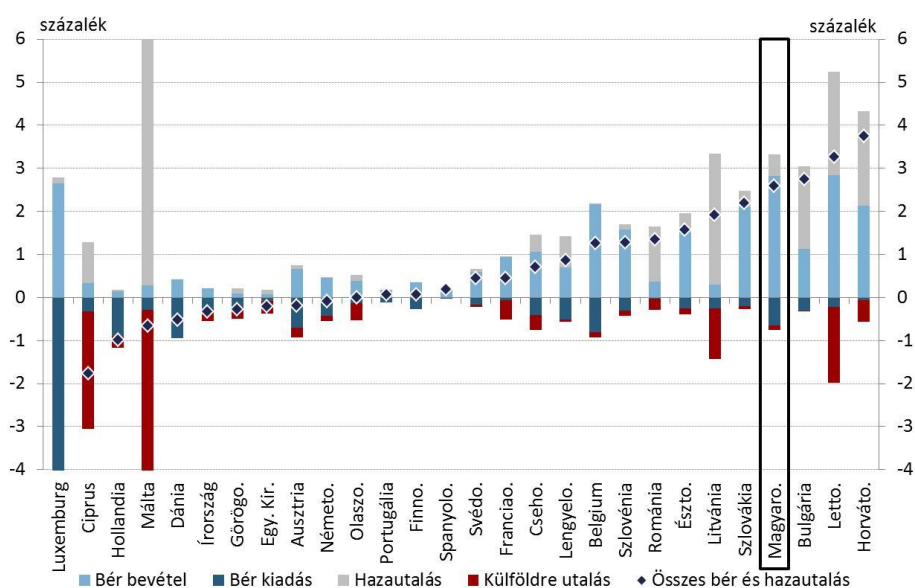

Forrás: Eurostat. 2008-09-re, valamint 2015-re nem áll rendelkezésre országbontás.

1.4. Nemzetközi összevetés

Az Európai Unióhoz 2004-ben és azt követően csatlakozó országokban figyelhető meg, hogy a külföldi jövedelmek és hazautalások érdemben hozzájárulnak a folyó fizetési mérleg egyenlegéhez (4. ábra). A régebbi tagországokra ezzel szemben általában nettó kifizetés jellemző – ez alól csak néhány kivétel adódik, például Franciaország, ahol az átmeneti külföldi munkavállalásból (főként Luxemburgból, Belgiumból és Németországból) származó jövedelmek növelni tudják az egyenleget. Érdemes még megemlíteni Spanyolország és Portugália példáját is, ahol a válság következményei is hozzájárulhattak ahhoz, hogy a hazautalások kismértékben, de növelik a gazdaság külső egyensúlyi pozícióját. Végül Luxemburg, az Unión belüli fontos szerepe és mérete miatt is GDP-jének több mint 18 százalékát az ingázó külföldi munkavállalóknak fizeti ki. Magyarországot tekintve különösen az átmenetileg külföldön munkát vállalók jövedelme jelentős, és a gazdaság méretéhez viszonyítva viszonylag jelentősnek mondható a külföldi jövedelmek és hazautalások mértéke, mivel ennek egyenlege csak három uniós országban magasabb.

4. ábra: Az uniós országok munkavállalóinak külföldi keresetei és hazautalásai (2015, a GDP arányában)

Forrás: Eurostat

Luxemburg esetén a külföldieknek fizetett munkabérek a GDP 18 százalékát teszik ki, míg Máltán a külföldre utalások és a hazautalások a GDP 96-97 százalékát érik el.

1.5. Konklúzió

Összefoglalásként elmondható, hogy a magyar munkavállalók külföldi bérei és hazautalásai jelentősen javítják a fizetési mérleg egyenlegét. A külföldi béreken és hazautalásokon belül az Egyesült Királyság kevésbé jelentős, mint Ausztria vagy Németország – a külföldön dolgozók bérei és hazautalásai 2014-ben meghaladták a 3,5 milliárd eurót, míg az Egyesült Királyságból származó jövedelmek és hazautalások mértéke mindössze 0,35 milliárd eurót tett ki, ami a teljes összegnek mintegy 10 százalékát teszi ki. Az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépése alapvetően két csatornán keresztül hathat a külföldön dolgozók hazautalásaira. Egyrészt a munkavállalás szabályainak szigorodása esetén csökkenhet az ott dolgozó külföldiek száma, ugyanakkor ez az eddig megjelent nyilatkozatok alapján vélhetően nem lesz jelentős. Másrészt a kilépés következtében a font leértékelődése miatt is mérséklődhet az Egyesült Királyságból hazautalt jövedelmek mértéke, azonban mint azt bemutattuk, az innen származó keresetek és hazautalások az összes értéknek relatíve kis részét teszik csak ki. Így összességében elmondható, hogy a külföldi kereseteket és hazautalt jövedelmeket tekintve az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból várhatóan nem jár majd jelentős hatással Magyarországra nézve.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2016. október 14-én.”